

Magyartanári nézetek az olvasóvá nevelésről a digitális irodalomtanítás időszakában

Kiss Dávid

Eszterházy Károly Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

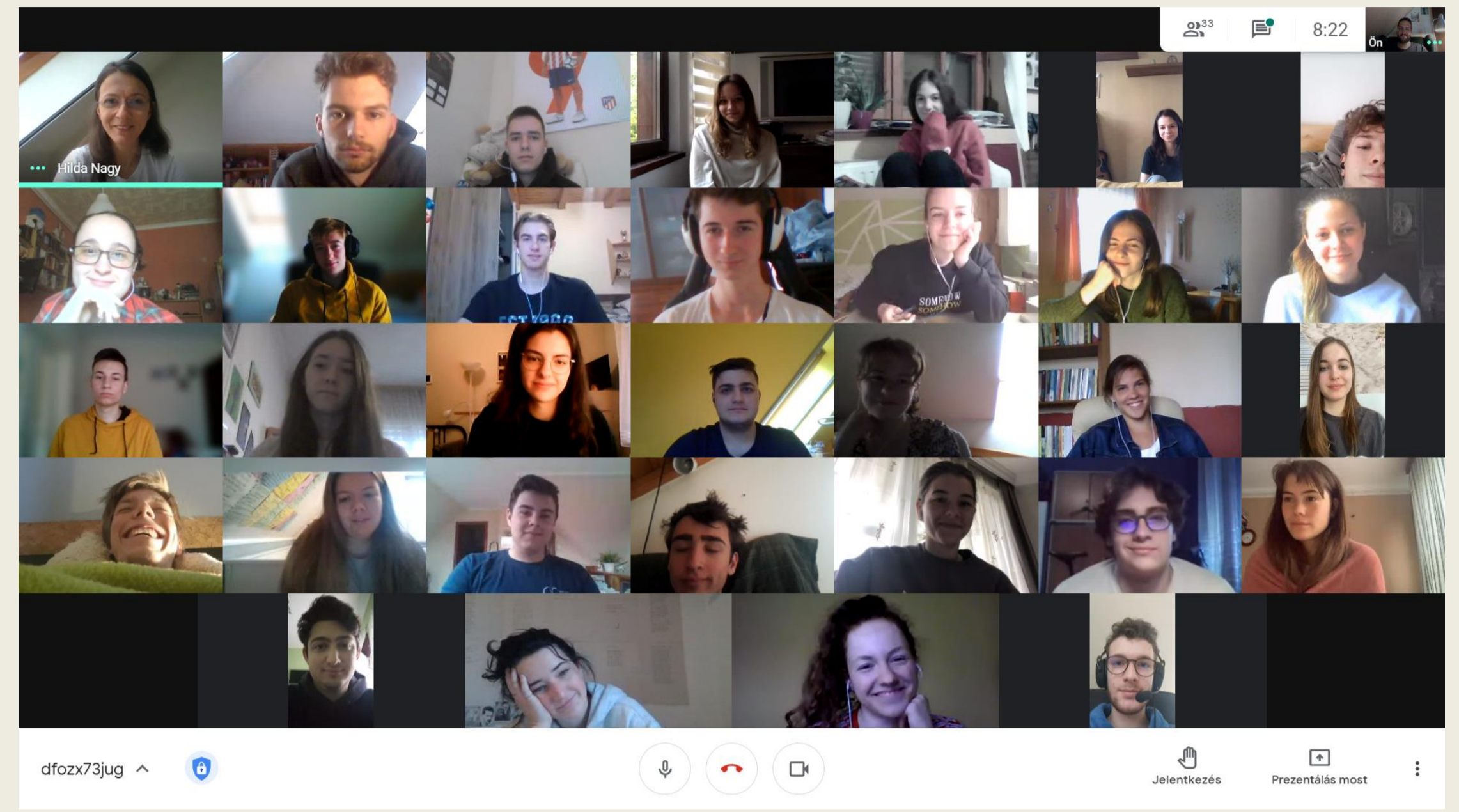
Téma indoklása

A digitális átállás az egész tanártársadalmat nagy kihívás elé állította: az otthonról történő tanulás és tanítás eszközfeltételeinek megteremtése, egy kielégítően működő platform megtalálása és hatékony kezelésének elsajátítása mellett a tananyagfeldolgozás hagyományostól eltérő módozatainak keresése és alkalmazása is megoldandó feladatként jelentkezett.

Minden tantárgy, így az irodalom tanításában is jelentkeztek az adott szaktárgyra jellemző, specifikus problémák, nehézségek. Az egyik érintett terület az irodalmi alkotások olvasásának, a különböző, szövegeken végzett értelmező/elemező gyakorlatoknak a digitális világba való átvételése.

A poszter ezt a problémakört mutatja be középiskolai magyartanárokkal készült interjúk elemzésén keresztül.

„A digitális munkarend sok olyan anomáliára világított rá szokatlan erővel, amelyek eddig a megszokott hétköznapokban annak ellenére rejtve maradtak, hogy már régóta rontják a tanári munka hatékonyságát (tanulói motiváció alacsony szintje, az értékelés problémái, a tananyag valósághoz való viszonyának reflektálatlansága stb.)”

Kutatási módszerek

Adatgyűjtés: tematikus kvalitatív interjú (Szokolszky, 2020)

„...abban tér el a mélyinterjútól, hogy strukturáltabb, rövidebb. [...] az interjú célja az, hogy leírja az egyén világát, tapasztalatainak egyénileg megélt, személyes jelentését, [...] láttatni engedje azt, hogy milyen az adott tapasztalat az egyén perspektívájából.”

Minta: középiskolai magyartanárok (n=6)

Interjúkérdések: előzetesen kialakított kategóriák (Módszerek, munkaformák, eszközök; Szövegek az irodalomórán; Hatékonyság, észrevételek) mentén összeállított kérdéssor

Adatelemzés: alapvetően jelentéskodenciáción alapuló elemzés

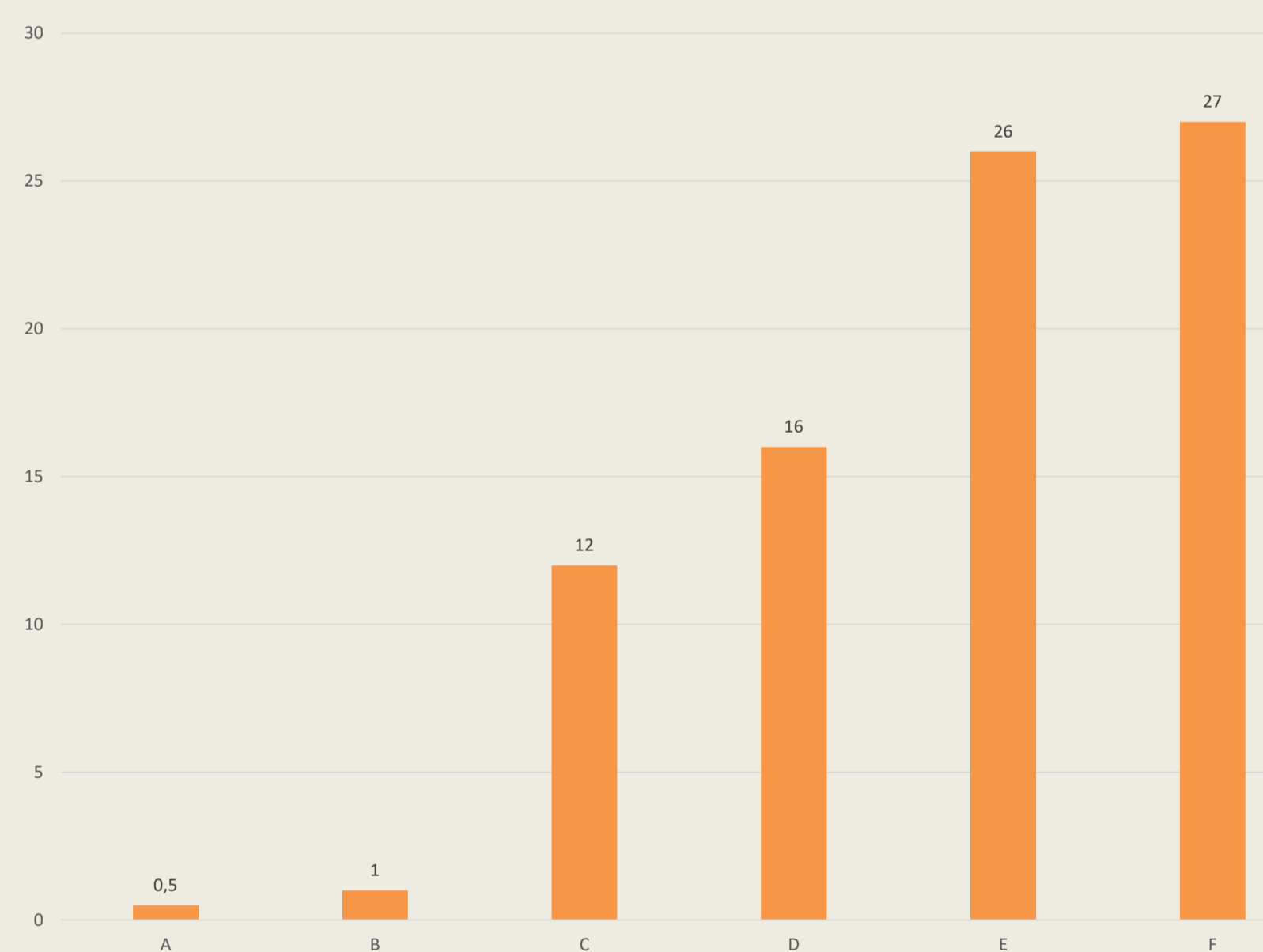
A digitális irodalomtanítás – olvasóvá nevelés

„A digitális kultúra az olvasáson technológiai értelemben multimédiás információ kinyerését, különböző megjelenési formákban megnyilvánuló szövegek egyre mélyebben rétegzett feldolgozását, annak folyamatát és stratégiáit, irodalomelméleti kontextusban pedig hermeneutikai aktust, magát a műértelmezést érti.” (Kiss, 2021)

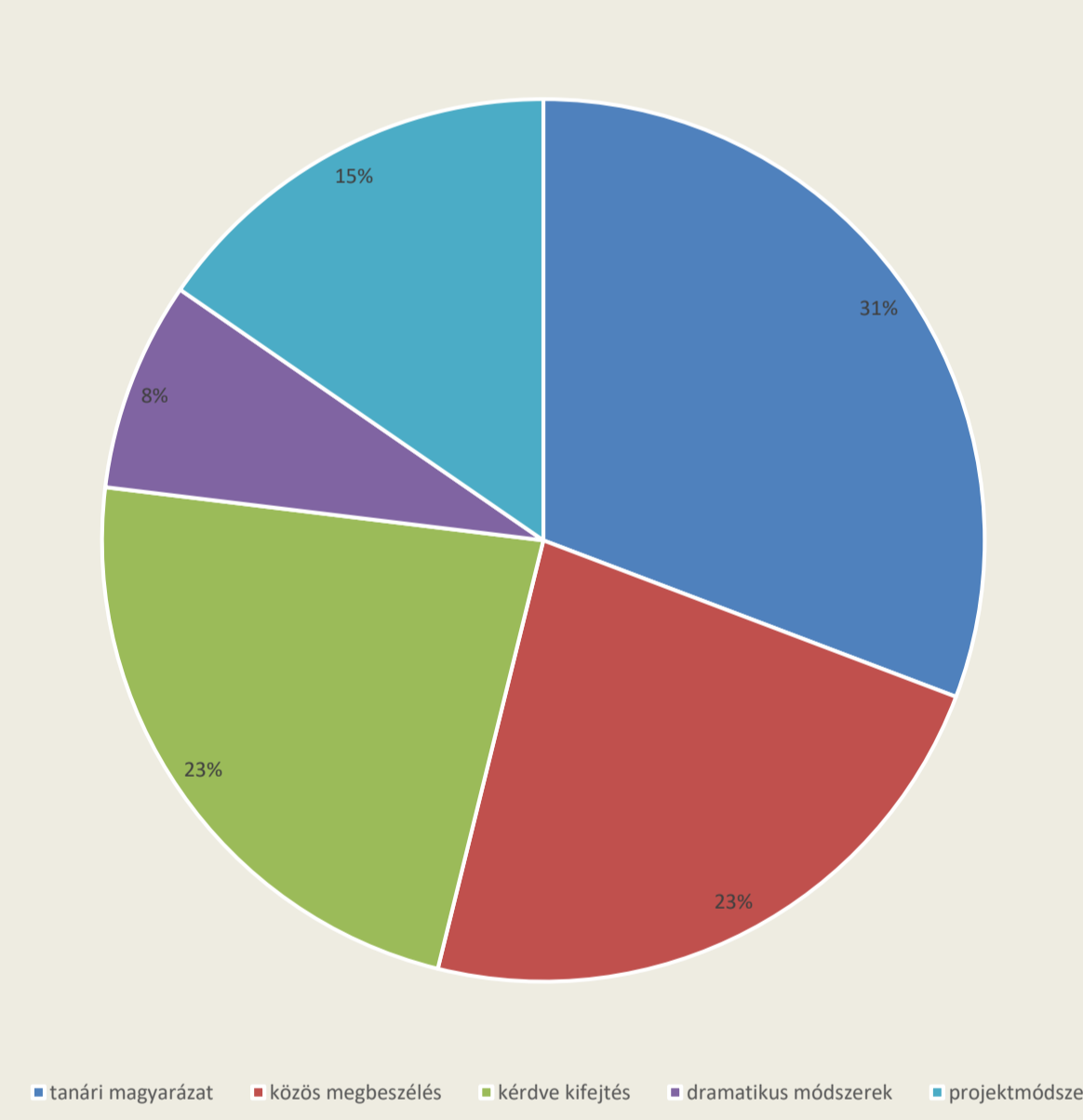
...az interpretálás nem más, mint olvasás (Gadamer)

Az irodalomtanítás szétartó nevelési célrendszere, a műértelmezéshez kötődő fogékonyság és képesség-halmaz kialakításának és előmozdításának, valamint az olvasóvá nevelésnek az igénye összekapcsolódik.

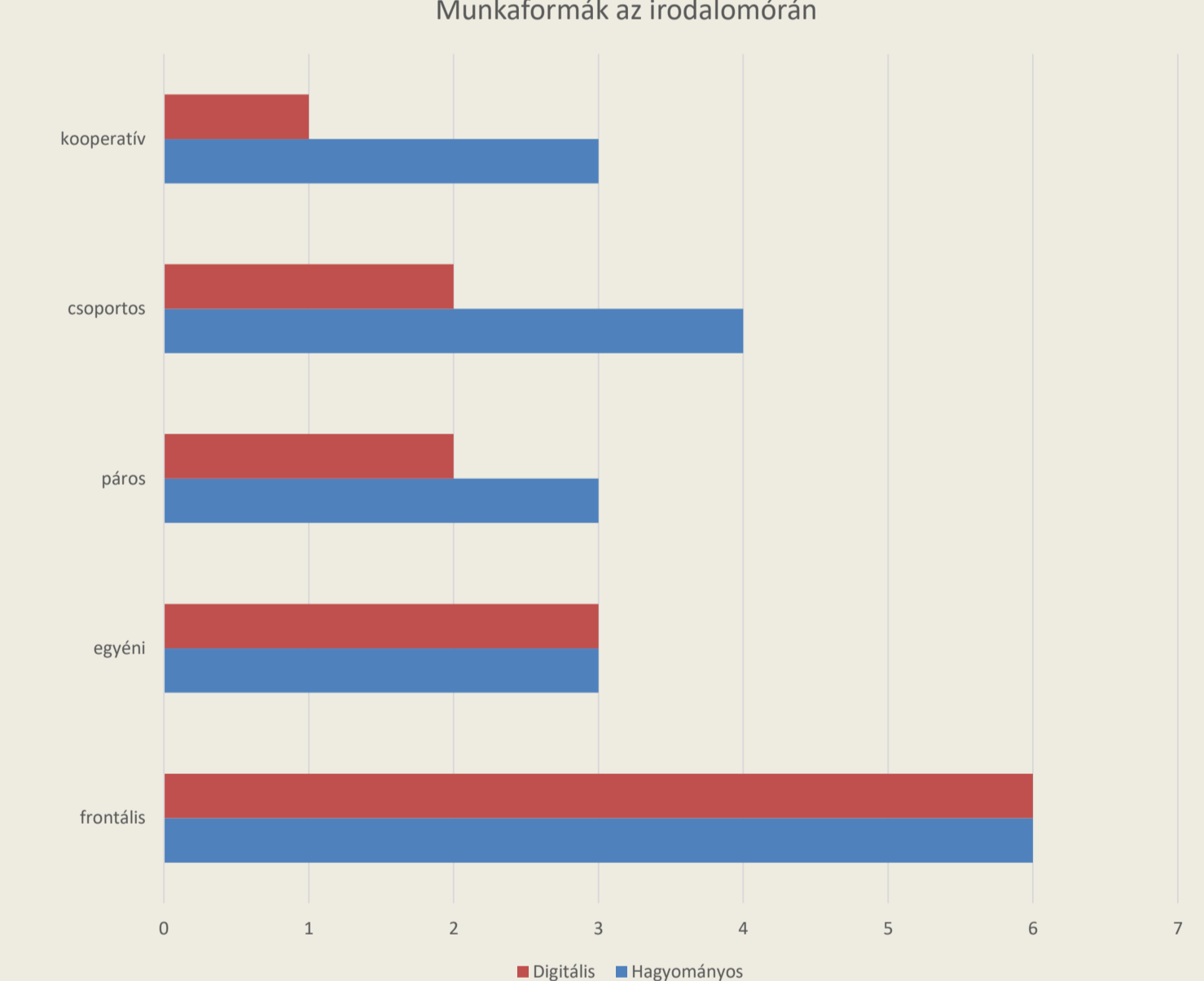
Tanári pályán töltött évek száma

Módszerek az irodalomórán

Munkaformák az irodalomórán

Az irodalomtanítás hatékonyságának meghatározásáról

- „...tanárként igyekszem minél közelebb hozni a tanultakat a diákokhoz, sokszor aktualizálni, mai populáris kultúrával összekötni.”
- „Hatékonynak tartok egy tanórát, ha a diákok érdeklődését sikerül felkelteni, aktívan részt vesznek az óra folyamatában, jól tudnak együtt dolgozni velem és a társaikkal is. Emellett a tantárgyi tudásukat sikerül bővíteni, javuló eredményeket érnek el számonkéréseken...”
- „Mennyi érdeklődő kérdést tesznek föl.”
- „a ráfordított energia és az elért eredmények hányadosaként.”
- „Értő és érző egyéni meglátások, a műelemzési készség fejlődése, az irodalom iránti érzékenység kialakítása, fejlődése
- „...ha olvasni szerető emberekké válnak a diákjaim.

Olvasóvá nevelés, szövegfeldolgozás a digitális irodalomórán

Tananyagban szereplő művek feldolgozásának tapasztalatai

- „Sok esetben nagyon jól kiválókat szövegek, amikkel valóban lehet dolgozni, mert megértik a diákok, felkelti az érdeklődésüket.”
- „Sokkal nehezebb volt a diákok érdeklődésének, motivációjának fenntartása... A diákok online kevésbé voltak motiváltak, aktívak, mint a tantermi környezetben.”
- „Vegyes. Igényük mindenképpen van a beszélgetésre. Hogy sikerül-e, csak azon múlik, hogy elolvasták-e a művet.”
- „motivációs nehézségek adódtak; talán a kreatívabb feladatokkal (podcast, diafilm stb.) sikerült jobban megmozdítani a tanulók érdeklődését.”
- „...sokkal kevésbé érzékelem, hogy valójában élmény volt-e egy szöveg [...] pozitív tapasztalatom, hogy a kreatív szövegfeldolgozási feladatokat szeretik.”
- „Nehezebb a kommunikáció/metakommunikáció hiánya miatt. Az ikonoknak nehéz látni a reakcióját...”

Alkalmazott módszerek a szövegek tanórai feldolgozásában

- Önálló olvasás, majd közös elemzés, feldolgozás
- Olvasóközpontú szövegelemzés, RWCT-program módszerei és technikai (pl. fűrtábrakészítés stb.).
- Konferenciabeszélgetés, szabadon megfogalmazandó kérdések a diákok részéről, majd azok közös megbeszélése.
- Feladatlapos feldolgozás vagy a kooperatív technikák bizonyultak hatékonyak; a frontális munka szinte kizárólag lexikális ismeretek feldolgozásánál működött.
- RJR-modellre építő szövegfeldolgozás, szakaszos olvasás, előzetes olvasás, áttekintés grafikus szervezővel (gondolattérkép, T-táblázat stb.),
- Kreatív szövegfeldolgozás: „átírunk régi szövegeket maira, vagy új befejezést írunk egyes szövegeknek stb.
- „Az illusztrálás lehetősége szintén gyakori. A szövegek megközelítésének időigényesége miatt ritkábban, de rendszeresen alkalmazott formája a portfóliókészítés, plakátkészítés, videókészítés stb.”

Tantervi célkitűzések megvalósulása és a hatékonyság a digitális irodalomtanításban

- „részemről hatékonyan érzem.”
- „A diákok visszajelzései alapján kevésbé voltak motiváltak, aktívak és érdeklődők, így kevésbé tartom hatékonyan a digitális oktatás alatti irodalomtanítást.”
- „véleményem szerint lehetséges volt megfelelő újratervezés és kreatív energiák befektetése után elérni a tantervi célokat, saját csoportjaimban megítésem szerint valamivel kevésbé volt hatékony, mint rendes körülmények között.”
- „Másképp volt hatékony, mint a jelenlétiben. A tárgyi, lexikális tudás biztosan nem mélyül úgy el, viszont a kreatív feladatok gyakoribb volta miatt a szövegekkel való foglalkozás talán mélyebb.”
- „Digitális eszközhasználatban fejlődünk. Önálló ismeretszerzésben csak az egyébként is motivált diákok. A jelenlétihez képest kb. 60-70 %-os.”

„AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-20-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

